

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 71/03-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. septembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť J. B., M, zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., Advokátska kancelária, P. B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Žiline v konaniach vedených pod sp. zn. 2 C 23/01 a 4 C 56/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Žiline v konaniach vedených pod sp. zn. 2 C 23/01 a 4 C 56/01 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 56/01 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. J. B. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie vo výške 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Žiline p o v i n n ý zaplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd v Žiline je p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia J. B. advokátke JUDr. A. K., Advokátska kancelária, P. B., vo výške 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodeväťdesiatšesť slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. marca 2003 doručená sťažnosť J. B., M. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., Advokátska kancelária, P. B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Žiline (ďalej len „okresný súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 2 C 23/01 a 4 C 56/01.

Sťažovateľ uviedol, že spolu so svojím bratrancom V. S. podal 3. júla 2000 žalobu proti obci M. - R. o určenie vlastníctva k spoluvlastníckym podielom. Na základe výziev okresného súdu zo 17. júla 2000 a 2. augusta 2000 doplnili požadovaný doklad, a to bonitnú pôdno-ekologickú jednotku pozemkov (ďalej len „BPEJ“), a 6. septembra 2000 zaplatili kolkami súdny poplatok. Dňa 17. augusta 2000 sťažovateľ podal okresnému súdu aj návrh na začatie konania podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, že je členom Lesného pozemkového spoločenstva M. Návrh hol zaevidovaný pod sp. zn. Nc 1623/00.

Na základe výzvy okresného súdu z 5. septembra 2000 sťažovateľ listom z 11. septembra 2000 upravil označenie odporcu v 31. rade. Súdny poplatok bol tiež zaplatený v stanovenej lehote. Ani v tomto prípade nebolo do podania návrhu ústavnému súdu vytýčené pojednávanie.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľ podal sťažnosť predsedovi okresného súdu a neskôr aj predsedovi Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“). Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti nebolo predsedovi krajského súdu jasné,

čoho sa sťažovateľ domáha a požiadal ho, aby uviedol, čo žiada, resp. či žiada prešetrenie vybavenia sťažnosti predsedom okresného súdu podľa § 27 ods. 1 písm. b) zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov. Taktiež mu oznámil, že uvedený úkon sa spoplatňuje sumou 200 Sk.

Okresný súd listom č. Spr. 2259/02 z 18. decembra 2002 sťažovateľovi oznámil, že vec je vedená na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 56/01. Za prietahy v konaní sa podpredsedníčka okresného súdu ospravedlnila a odôvodnila ich množstvom sporov, ktoré má príslušná sudkyňa pridelené. Keďže vo veci nebol urobený žiadny úkon, vyzve zákonnú sudkyňu, aby začala vo veci konať.

Sťažovateľ sa domnieva, že v danom prípade došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ktoré je zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy. Návrhy, ktoré sú predmetom sťažnosti, nie sú také zložité, aby si vyžiadali viac ako dvojročnú prípravu. Sťažovateľ by už i vzhľadom na svoj vek uvítal, aby okresný súd obe veci čím skôr prejednal a konečne o nich rozhodol a aby bol odstránený aj stav právnej neistoty, v ktorej žije. Daný stav konania negatívne ovplyvňuje aj jeho zdravotný stav a spôsobuje mu aj psychickú záťaž.

Právna zástupkyňa sťažovateľa si uplatnila trovy konania za zastupovanie sťažovateľa podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) za dva úkony právnej pomoci a dva režijné paušály spolu vo výške 8 796 Sk.

V závere svojej sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že:

„Právo navrhovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov, podľa článku 48, ods. 2, prvá veta, Ústavy Slovenskej republiky, bolo v konaní sp. zn. Nc 1097/00 a Nc 1623/00 (teraz 2 C 23/01 a 4 C 56/01) Okresným súdom v Žiline porušené.

Okresnému súdu v Žiline sa prikazuje, aby v konaniach sp. zn. Nc 1097/00 a Nc 1623/00 (teraz 2 C 23/01 a 4 C 56/01) konal bez zbytočných prietáhov.

Navrhovateľovi sa priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 20.000,- Sk, ktoré je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť navrhovateľovi do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd v Žiline je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia navrhovateľa vo výške 8.796,- Sk na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. A. K. ..., a to do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 71/03-9 z 12. marca 2003 bola sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v časti namietajúcej porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti listom č. Spr 3023/03 vyjadril predseda okresného súdu, ktorý uviedol, že netrvá na ústnom prejednaní veci.

Ústavný súd uznesením sp. zn. IV. ÚS 108/03 z 28. mája 2003 rozhodol, že sudca Ľubomír Dobrík nie je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie vo veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. III. ÚS 71/03.

Sťažovateľ listom z 25. augusta 2003 uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (II. ÚS 26/95).

Sťažovateľ využil jemu dostupné právne prostriedky, ktorých uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, a podal sťažnosť predsedovi okresného súdu bez kladného účinku na ďalšie konanie.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníkov a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

Pokiaľ ide o prvé kritérium „zložitosť veci“, ústavný súd bral do úvahy aj v predmetnom prípade skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97) relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci, pričom na základe týchto hľadísk žalobu o určenie vlastníckeho práva vo veci vedenej pod sp. zn. 2 C 23/01 nemožno považovať za zložitú vec, konanie vo veci vedenej pod sp. zn. 4 C 56/01 o určenie členstva v Lesnom pozemkovom spoločenstve M. možno považovať za náročné z dôvodu počtu účastníkov, ktorých už pri podaní návrhu bolo 31.

Pri kritériu „správanie sťažovateľa“, keďže ide o dva samostatné občiansko-právne návrhy, bolo potrebné posudzovať ich zvlášť.

Vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. **4 C 56/01**, ktorá bola pôvodne vedená pod sp. zn. Nc 1623/00, podal navrhovateľ (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľ) 17. augusta 2000 návrh o určenie členstva v lesnom pozemkovom

spoločenstve proti 31 účastníkom a pripojil k nemu listy vlastníctva (č. 1. 7 - 11) a ďalší dôkazný materiál.

Dňa 24. augusta 2000 prevzala právna zástupkyňa sťažovateľa výzvu okresného súdu z 21. augusta 2000 na zaplatenie súdneho poplatku (č. 1. 14).

Súdny poplatok bol uhradený 31. augusta 2000 (č. 1. 15).

Listom z 5. septembra 2000 okresný súd vyzval navrhovateľa, aby v lehote 5 dní upravil názov odporcu v 31. rade.

Dňa 5. septembra 2000 bol expedovaný návrh účastníkom konania na vyjadrenie v lehote 15 dní. Návrh nebol doručený odporcovi L. B. a A. K., odporca J. B. zomrel.

Dňa 13. septembra 2000 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie odporcu L. D. (č. 1. 23)

Listom doručeným okresnému súdu 14. septembra 2000 (č. 1. 24) upravil navrhovateľ názov odporcu v 31. rade (Slovenský pozemkový fond).

Toho istého dňa okresný súd vyžiadal úmrtný list J. B. (č. 1. 25).

Na č. 1. 26 - 37 sa nachádzajú vyjadrenia ďalších odporcov, ktoré boli doručené okresnému súdu.

Na č. 1. 38 sa nachádza výzva okresného súdu odporcovi M. K. na doplnenie podania.

Na č. 1. 39 - 47 sa nachádzajú vyjadrenia odporcov a na č. 1. 48 a nasl. doklady Lesného pozemkového spoločenstva M.

Dňa 11. októbra 2000 (č. 1. 83) bolo okresnému súdu doručené oznámenie Obecného úradu M. o úmrtí odporcu.

Okresný súd vyžiadal úmrtný list z centrálnej evidencie MV SR (č. 1. 84). V požadovanom doklade, ktorý bol predložený 23. októbra 2000 (č. 1. 85), bolo uvedené, že odporca umrel 6. februára 1996.

Okresný súd 24. októbra 2000 vyžiadal doručienky od pošty (č. 1. 86 - 87).

Dňa 29. decembra 2000 bol okresnému súdu doručený list Lesného pozemkového spoločenstva M. (č. 1. 90 a nasl.)

Dňa 13. februára 2001 bol kancelárii daný pokyn previesť vec do registra „C“. Spisu bola pridelená sp. zn. 4 C 56/01. Od tohto dátumu až do 1. augusta 2003, keď bol spis predložený ústavnému súdu, neboli vo veci vykonané žiadne úkony.

Pokiaľ ide o tretie kritérium, a to „postup okresného súdu“, je potrebné uviesť, že ústavný súd sa zaoberal nielen tvrdeniami sťažovateľa, ale aj celkovým priebehom súdneho konania.

Zákonná sudkyňa Mgr. J. M. vo svojom vyjadrení zo 4. apríla 2003 uviedla, že vo veci nebolo z jej strany konané z dôvodu pracovného zaťaženia vzhľadom na počet vecí pridelených v rámci jej senátu.

Ústavný súd zistil, že okresný súd konal plynule od podania návrhu 17. augusta 2000 do prevedenia veci do senátu „4 C“ 13. februára 2001. Obdobie od 13. februára 2001 do predloženia spisu ústavnému súdu 1. augusta 2003 nevykazuje žiadne úkony okresného súdu a celé predstavuje neospravedlňiteľné prietahy v trvaní 29 mesiacov.

Vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. **2 C 23/01**, ktorá bola pôvodne vedená pod sp. zn. Nc 1097/00, podal sťažovateľ 7. júla 2000 žalobu o určenie vlastníckeho práva. K žalobe pripojil notársku zápisnicu z 26. októbra 1993, list vlastníctva, osvedčenie o dedičstve, listiny a stanoviská k vyporiadaniu pozemkov, zmluvu o prenájme (č. l. 1 - 22)

Listom zo 14. júla 2000 okresný súd požiadal právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby v lehote 7 dní predložila BPEJ nehnuteľnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľa výzvu prevzala 19. júla 2000.

Dňa 4. augusta 2000 boli požadované listiny predložené okresnému súdu.

Dňa 10. augusta 2000 okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 200 Sk. Výzvu prevzala právna zástupkyňa sťažovateľa 16. augusta 2000 a súdny poplatok bol uhradený kolkom 24. augusta 2000 (č. l. 27).

Dňa 26. septembra 2000 si okresný súd vyžiadal vyjadrenie obce M. (č. l. 30). Výzvu prevzal starosta obce 29. septembra 2000.

Dňa 22. januára 2001 bol daný pokyn kancelárii previesť vec do registra „C“.

Dňa 18. marca 2003 sudca určil termín pojednávania na 2. apríl 2003.

Na č. 1. 34 - 35 sa nachádzajú vyjadrenia odporcu (obce).

Dňa 2. apríla 2003 sa vo veci konalo pojednávanie za účasti oboch navrhovateľov a zástupcu obce (odporcu). Na pojednávaní sa nezúčastnila právna zástupkyňa navrhovateľov ani starosta obce. Pojednávanie bolo odročené na 9. apríl 2003, keď bol prítomný navrhovateľ v 1. rade spolu s právnou zástupkyňou. Navrhovateľ v 2. rade a starosta obce neboli prítomní, za obec bol prítomný jej právny zástupca. Okresný súd rozhodol rozsudkom tak, že určil podielové spoluvlastníctvo navrhovateľov. Právni zástupcovia prevzali rozsudok 18. júla 2003.

Dňa 1. augusta 2003 bol spis predložený ústavnému súdu.

Pokiaľ ide o správanie účastníkov, možno ho hodnotiť ako aktívne. Už s návrhom boli predložené listinné dôkazy.

Pokiaľ ide o kritérium „postup súdu“, zákonný sudca vo svojom vyjadrení č. Spr 3023/03 z 3. apríla 2003 uviedol, že vec bola doručená okresnému súdu 7. júla 2000. V tomto období však neboli veci pridelené konkrétnym sudcom, ale boli pridelené do oddelenia „Nc“. Na základe toho bola vec do jeho senátu pridelená až 22. januára 2001. Vzhľadom na rozsah práce a najmä na tú skutočnosť, že v tom čase bolo z oddelenia „Nc“ prevedené neúmerne množstvo spisov, nebolo možné v primeranej lehote vo veci konať a rozhodnúť. Ako sudca postupoval od starších prípadov k novším a k predmetnému spisu sa dostal až začiatkom roka 2003. Vo veci už prebehlo pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom vyhlásenia rozsudku 9. apríla 2003.

Ústavný súd zistil, že konanie vo veci prebiehalo plynule až do vydania pokynu na prevedenie veci do registra „C“, t. j. do 22. januára 2001. Ďalší úkon bol vykonaný až 18. marca 2003. Neospravedliteľné prieťahy zo strany okresného súdu predstavujú 2 roky.

Ústavný súd zistil, že v oboch veciach, t. j. sp. zn. 2 C 23/01 a 4 C 56/01, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Keďže vo veci vedenej pod sp. zn. 2 C 23/01 už bolo aj keď neprávoplatne rozhodnuté, ústavný súd neuložil okresnému súdu povinnosť konať. Iná situácia je vo veci vedenej pod sp. zn. 4 C 56/01, kde nebolo vytýčené ani jedno pojednávanie. V tejto veci ústavný súd uložil okresnému súdu povinnosť vo veci konať.

Sťažovateľ požadoval priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 20 000 Sk, ktoré mu je okresný súd povinný vyplatiť do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia, čo odôvodnil právnou neistotou, v ktorej žije, a aj svojím vekom, čo sa negatívne odzrkadľuje na jeho zdravotnom stave.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 citovaného zákona má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Ústavný súd vyhovel návrhu sťažovateľa, vyslovil porušenie jeho základného práva a prikázal okresnému súdu, ktorý jeho právo porušil, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov. Dovršením opatrení smerujúcich zo strany ústavného súdu k odstráneniu stavu právnej neistoty bolo i priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 20 000 Sk ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Výška primeraného finančného zadosťučinenia bola priznaná v požadovanej výške, lebo táto neprekročila rámec stanovený ústavným súdom najmä s ohľadom na zistené obdobie nečinnosti okresného súdu a na vyššie uvedené kritériá

riešenia zisteného porušenia základných práv, pričom vychádzal zo spisu okresného súdu.

Právna zástupkyňa žiadala uhradiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľa podľa ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. za dva úkony právnej pomoci a dva režijné paušály spolu 8 796 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnym zástupcom sťažovateľa vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ bol vo veci úspešný v plnom rozsahu, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania.

Podľa ustanovenia § 13 ods. 8 citovanej vyhlášky, ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je ocenený peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu.

Predmet konania - ochrana základných ľudských práv a slobôd je v zásade nevyjadriteľná v peniazoch a je nezameniteľná s primeraným finančným zadost'učinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Podľa § 1 ods. 3 citovanej vyhlášky výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2002 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 12 811 Sk.

Podľa takto určených kritérií sú trovy právneho zastúpenia za dva úkony právnej pomoci spolu s paušálom určené na 8 796 Sk, ktoré ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľa v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

Z uvedených dôvodov ústavný rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2003